

חינוך בפרשה – מטות מסעי

מסע ועוד מסע - עד ליעד...

סוף שנה היא גם התחלה. בשבוע שעבר כתבתי כי הנחיתה מכשירה את ההמראה שלאחריה. כל היתר 'בין הזמנים' נשען על דברי חז"ל שהקב"ה לא לימד את משה רבינו ברצף. "ומה היו הפסקות משמשות? ליתן רווח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין". מסכמים את הפרשה הקודמת, ונערכים לפרשה הבאה. מחנכים ראויים עורכים ב'רווח להתבונן' חשבון נפש אישי ומערכת, על העבר ולעתיד.

בפרשתה יש 'ווארט' חינוכי עמוק, שרגילים להשמיע בפני תלמידים בסוף שנה, ובפרט במסיבות סיום כיתה ח', העוברים מת"ת לשיבת המשך. ווארט טוב – שפותח בקושיא טובה ותירוץ חזק ומעשי: אלפי אנשי צבא חוזרים מניצחון מלחמת מדין. ויצאו משה ואֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל נְשֵׁי־אֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם... וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה... אֵינֶם בָּאִים אֶלָּא שְׂבִים מִמִּלְחָמָה? מובא ב'מעיינה של תורה' לתרץ עפ"י המסופר ב'חובת הלבבות': מעשה וחסידי פגש חבורת חיילים עליזים והוללים. שאל החסיד 'לשמחה מה זו עושה?' הסבירו כי זה עתה חוזרים מניצחון במלחמה. הגיב החסיד "אמנם ניצחתם במלחמה הקטנה, אך לפניכם עדיין לנצח במלחמה הגדולה, מלחמת היצר..." נערכים להמשיך!

כל מחנך הריהו חוליה אחת מני רבות בהעמדת תלמידיו ועיצוב נפשותיהם. בכדי להצליח בשליחות זו עליו לראות בראייה רחבה ולעשות חיבורים מערכתיים – מה היה עם התלמיד עד היום, לאן ממשיך, במה הצליח עד הנה, מהם חולשותיו... ובעיקר על המחנך לראות עצמו: במה אני אזכה לתרום לו, איך אמלא מחיבותי הקדושה כלפיו, איך נראים התלמידים המסיימים אצלי וממשיכים להמשיך התפתחותם.

שמעתי בימים אלה סיפור מאדם יקר, סיפור שמהווה משל לחתומי חיים רבים, ובעיקר בשדה החינוך.

בימי מלחמת העולם יצאו מטוסים אמריקאים רבים מאיי בריטניה להפציץ בגרמניה. הבחינו כי עם שובם, מרבית כנפי המטוסים מחוררים היו מקליעי אויב. התכנסו לדון איך לאטום את החורים... ואיך להוסיף שכבת הגנה על כנפי המטוסים שלא ייפגעו ויתמלאו חורים, בעתיד.

טען קצין פיקח "חורים אלה – לא הכי מסוכנים, עובדה שהמטוסים שבו לבסיסם. אני מודאג יותר – לא מהמטוסים בעלי הכנפיים המחוררים – אלא מהמטוסים שכלל לא זכו לשוב. אלה שֶׁהָפְלוּ... הם כנראה חטפו קליעים לא בכנפיהם, אלא במנוע, בתא הטייס, במיכלי הדלק. עליהם אנו צריכים לחשוב, איך להוסיף שם חלקי הגנה נוספים. התמקד באלה שלא שָׁבוּ!

ב"ה מרבית התלמידים זוכים להמשיך לשיבות מצוינות, מרבית התלמידים מאושרים ב'תעודה' יפה. הבה נחשוב עוד על אלה שלא זכו, אלה שנפלו בדרך, הנושרים והנפלטים. האם עשינו מספיק – ברמה האישית של מחנך כיתה, וברמה מערכתית מוסדית, למען המוחלשים, למנוע בהם נפילות, בכיי לדורות?

השבוע דנתי עם מנהל שי' שמודיע למספר הורים שבניהם לא רשאים לשוב בשנה"ל הבאה. הלב נקרע. אני שומע ממנהלים "זה ממש לא שייך". עלי להסכים עמם אך גם לשאול "כאשר נישאל בבית דין של מעלה "האם עשיתם מספיק?" מה נענה?". ומי אמר שהדרך להצטיינותנו נסללת על גבי סילוק חלשים?

דנים עם מלמד על 'תעודה' חלשה של תלמיד, והוא מצטדק "זה הציון שלו!". התעודה מופנית גם למורה: למה הגיע לציון זה? אמת שבבית חולים יש נפטרים, אך השאיפה להבריא ולהחיות! להציל ולהצליח! תלמיד קיבל "טעון שיפור". על המורה להרהר "מה עשיתי אני כדי לקדם?" הוא תלמיד שלך!

מלמד פנה אלי והעיר "במאמריך אתה עושה 'לא טוב' למלמדים. תן לחיות!". מלמד טוב רוצה שיעוררו אותו וכך ייעשה מלמד מצוין בס"ד. מי שרק רוצה "לחיות" יתבונן "מאי חזית דדמא דידך סמוק טפי"... אתה רוצה לחיות, ותלמידך לא? כותל המזרח של מחנכי הדורות לא ביקשו 'לחיות', אלא 'להחיות'.

יש ערבות הדדית לסייע ולקדם. חיידר טוב קולט גם כמה מוחלשים כי מאמין ביכולת ואיכות המוסד. בימים אלה אני זוכה לתמוך במנהל חשוב שי' שקיבל החלטה אמיצה לפתוח כיתה 'מיוחדת'. אינו חושב 'מה יאמרו הבריות' כי הוא ממוקד במילוי רצון ה'. "אילו החפץ חיים היה מבקש לקלוט את בנו – הייתי מסכים? והנה הקב"ה מבקש ממני לקלוט את בנו...! לקלוט ולהטיב, להכיל ולקדם, זו גְּאוּנוֹתוֹ בס"ד!

לחיות - ולהחיות

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

להארות והזמנת הרצאות: 123ymm@gmail.com